

NIBIO POP

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

VOL 1 - NR. 7 - DESEMBER 2015

Fordeling og konsentrasjon av fulldyrka areal i Norge

Svein Olav Krøgli og Grete Stokstad

Arbeidssted: Raveien 9, Ås

e-post: svein.olav.krogli@nibio.no, grete.stokstad@nibio.no

Arealressurskartet AR5 viser at det er nær 8.8 millioner dekar fulldyrka areal i Norge. Her har vi sett på hvordan disse arealene er spredd utover i landet, og hvordan konsentrasjonen av det fulldyrka arealet varierer mellom fylker. Dette er gjort ved å se på jordbruksareal innen 5 x 5 km ruter. Kartet illustrerer at fulldyrka jordbruksareal er svært ulikt fordelt, med de største konsentrasjonene ofte nær befolkningssentra.

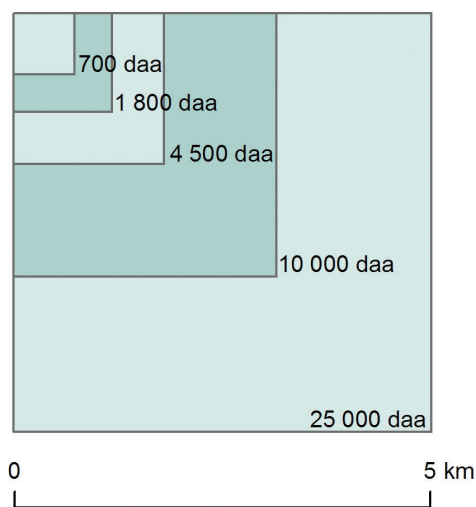
Datagrunnlag

Fulldyrka areal er en forutsetning for å kunne drive med åkerbruk. Jordbruksareal i arealressurskartet AR5 består av tre typer areal: beite, overflatedyrka areal og fulldyrka areal. Her ser vi kun på forekomsten av fulldyrka areal. Dette er jordbruksareal som er dyrka til vanlig pløyedybde, og som kan benyttes til åkervekster eller eng og arealet kan fornyes ved pløying, (se Ahlstrøm m.fl. 2014 for nærmere definisjon). I tillegg har vi brukt et fast geografisk rutenett på 5 x 5 km fra Statistisk sentralbyrå.

Fordeling av arealet

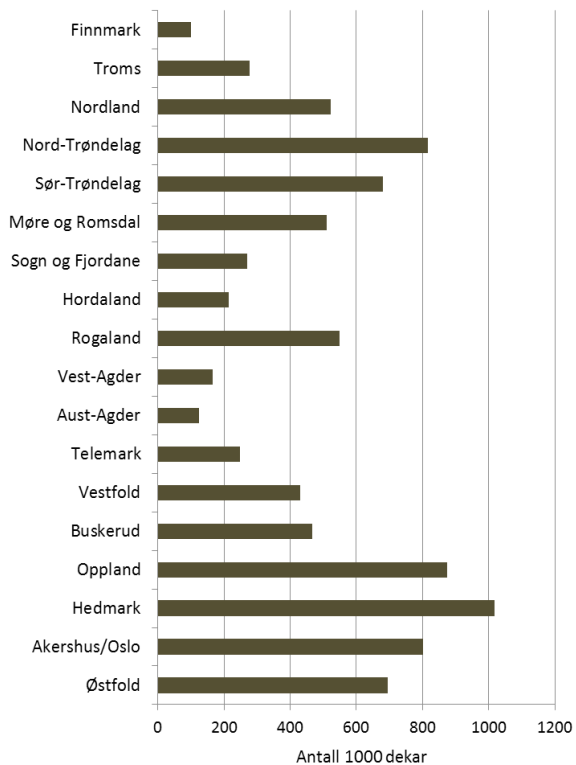
Figur 1 illustrerer hvor mye jordbruksarealet utgjør i forhold til rutestørrelsen når det er 700 dekar, 1800 dekar, 4500 dekar og 10 000 dekar per rute. 700 dekar per rute betyr at 2,8 % av arealet er jordbruksareal.

Figur 2 viser hvordan det fulldyrka arealet er fordelt mellom fylker, mens figur 3 viser hvor mange 5 x 5 km ruter dette arealet er spredd på. Den lyseste fargen er ruter med under 700 dekar. Hele tre fjerde-

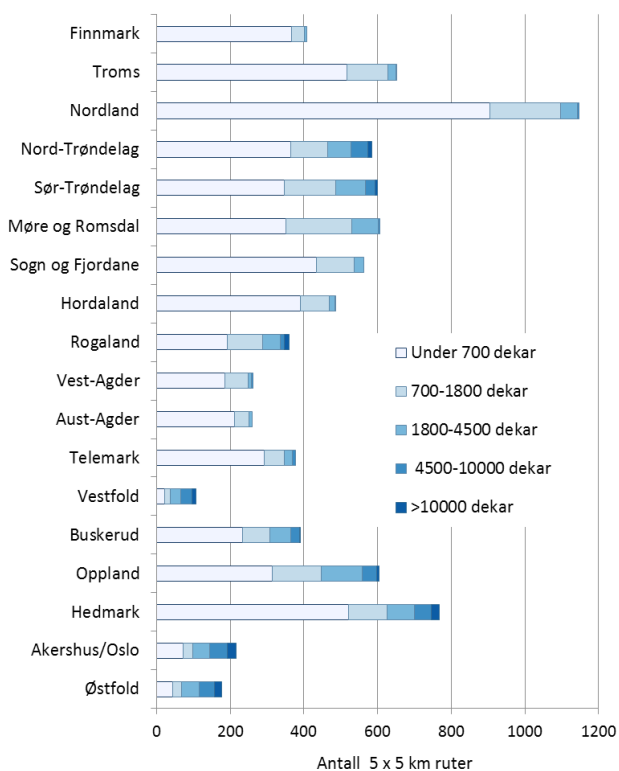

Figur 1. Mengde areal i forhold til størrelsen på ruta.

deler av disse har imidlertid under 350 dekar fulldyrka jordbruksareal innen ruta.

Figur 2. Fulldyrka areal per fylke i Norge (oppgitt som tusen dekar). Totalt utgjør dette nesten 8.8 millioner dekar.

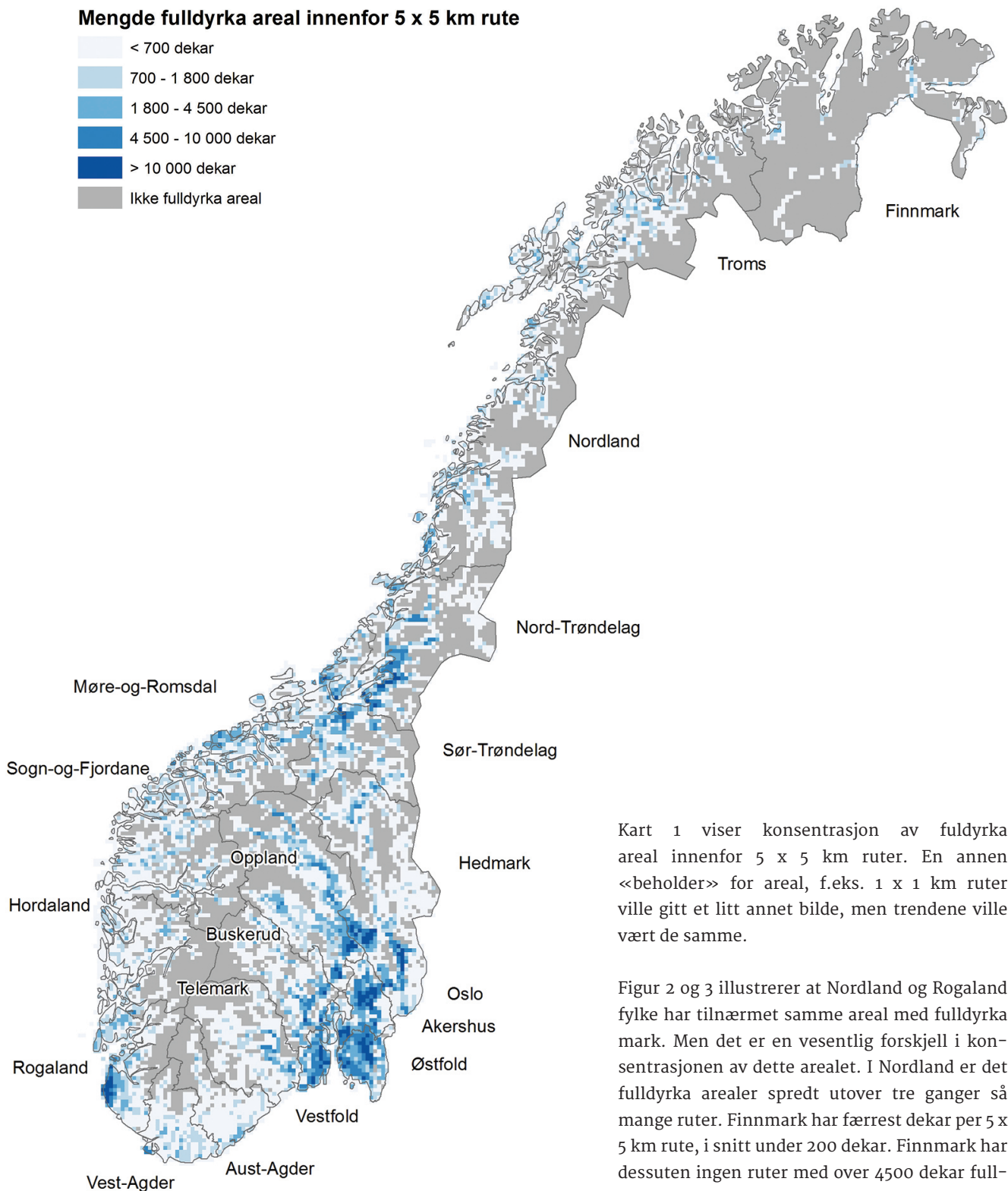
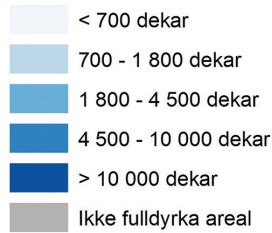

Figur 3. Antall 5 x 5 km ruter med fulldyrka areal innen hvert fylke.

Tabell 1. Fulldyrka areal per fylke, antall 5 x 5 km ruter med fulldyrka areal per fylke og hvor stor andel av rutene som faller i ulike arealkategorier.

Fylke	Tusen dekar fulldyrka areal	Antall 5 x 5 km ruter	Andel ruter fordelt etter mengde fulldyrka areal innen ruta				
			Under 700 dekar	700-1800 dekar	1800-4500 dekar	4500-10000 dekar	>=10000 dekar
Østfold	695	176	25 %	14 %	27 %	24 %	10 %
Akershus/Oslo	803	215	34 %	12 %	22 %	21 %	11 %
Hedmark	1018	768	68 %	14 %	10 %	6 %	3 %
Oppland	875	605	52 %	22 %	19 %	6 %	1 %
Buskerud	467	391	60 %	19 %	15 %	6 %	1 %
Vestfold	431	106	21 %	15 %	25 %	30 %	8 %
Telemark	248	378	77 %	15 %	6 %	3 %	0 %
Aust Agder	124	260	82 %	15 %	3 %	0 %	0 %
Vest Agder	166	261	71 %	24 %	4 %	1 %	0 %
Rogaland	549	359	54 %	26 %	13 %	3 %	3 %
Hordaland	213	485	80 %	16 %	3 %	0 %	0 %
Sogn og Fjordane	270	563	77 %	18 %	5 %	0 %	0 %
Møre og Romsdal	511	607	58 %	29 %	12 %	1 %	0 %
Sør-Trøndelag	681	599	58 %	23 %	13 %	5 %	1 %
Nord-Trøndelag	816	584	63 %	17 %	11 %	8 %	2 %
Nordland	522	1146	79 %	17 %	4 %	0 %	0 %
Troms	278	650	80 %	17 %	3 %	0 %	0 %
Finnmark	101	408	90 %	9 %	1 %	0 %	0 %

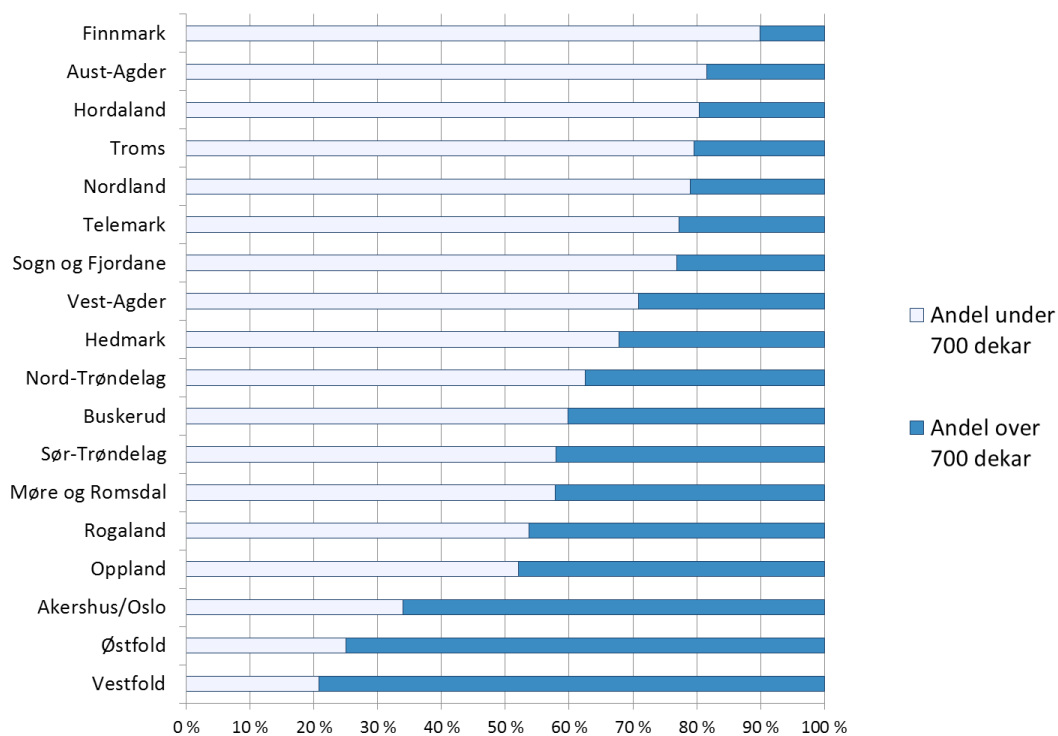
Mengde fulldyrka areal innenfor 5 x 5 km rute

Kart 1. Mengde fulldyrka areal innenfor 5 x 5 km ruter.

Kart 1 viser konsentrasjon av fulldyrka areal innenfor 5 x 5 km ruter. En annen «beholder» for areal, f.eks. 1 x 1 km ruter ville gitt et litt annet bilde, men trendene ville vært de samme.

Figur 2 og 3 illustrerer at Nordland og Rogaland fylke har tilnærmet samme areal med fulldyrka mark. Men det er en vesentlig forskjell i konsentrasjonen av dette arealet. I Nordland er det fulldyrka arealer spredt utover tre ganger så mange ruter. Finnmark har færrest dekar per 5 x 5 km rute, i snitt under 200 dekar. Finnmark har dessuten ingen ruter med over 4500 dekar fulldyrka jordbruksareal. Vestfold fulgt av Østfold og Akershus/Oslo har i flest dekar i forhold til antall ruter, og figuren illustrerer at en god del av disse rutene har over 4500 dekar jordbruksareal. I disse områdene ligger jordbruksarealet konsentrert, og større enheter er slik sett teknisk mulig uten at transportkostnadene innen bruket vil bli veldig store.

Figur 4. Andel av 5 x 5 km ruter per fylke med henholdsvis under og over 700 dekar fulldyrka areal.

Figur 4 illustrerer at med unntak av Østfold, Vestfold og Akershus så er det flest ruter med under 700 dekar jordbruksareal innen fylkene.

Referanser

Anja Pangård Ahlstrøm, Knut Bjørkelo, Jostein Frydenlund. 2014. AR5 klassifikasjonssystem - klassifikasjon av arealressurser. Rapport fra Skog og landskap 06/14, 38s.

Kornåker i et område med høy konsentrasjon av jordbruksareal i Rakkestad i Østfold. Foto: Oskar Puschmann

Fulldyrka jordbruksareal i Jølster i Sogn og Fjordane. Foto: Oskar Puschmann

NIBIO POP 1(7) 2015

ISBN 978-82-17-01512-3

ISSN 2464-1170

Foto: NIBIO

Fagredaktør: Hildegunn Norheim

Ansvarlig redaktør: Nils Vagstad

nibio.no